

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/10430-12
Saksbehandler Rune Holbek

Utvalg	Møtedato
Fylkesutvalget	04.11.2025

Søknad om kapitaltilførsel og økt driftstilskudd - Stiftelsen Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Fylkesutvalget bevilger et ekstraordinært tilskudd på 1,5 millioner kroner for 2025 til Stiftelsen Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter med formål å styrke bedriftens likviditet og egenkapital.
2. Økning av det faste driftstilskuddet avslås da det ikke kan prioriteres innenfor det økonomiske handlingsrommet for 2026.
3. Fylkesutvalget tar Agenda Kaupangs rapport om de nasjonale fartøyvernssentra til orientering, og slutter seg til Troms fylkeskommunes vedtak.
4. Bevilgning til ekstraordinært tilskudd belastes med 1 500 000 kroner fra ansvar 500200, prosjekt 50020103.

Vedlegg

Søknad om egenkapitalforhøyelse og økt driftstilskudd- Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter del 2

Strategisk handlingsplan - BDF - mai 2025

Rapport om korleis å auke forutsigbarheit for fartøyvernssentra sine verft - Riksantikvaren _ Agenda Kaupang

Uttalelse vedrørende rapport Agenda Kaupang 2024 - Forutsigbarhet for fartøyvernssentrene

Vedtak

Uttalelse_ Staten må sikre fartøyvernssentrene en forutsigbar finansiering

Sammendrag

Stiftelsen Bredalsholmen Dokk og Fartøyvernssenter (BDF) søker Agder fylkeskommune om:

- Kapitaltilførsel i form av et engangstilskudd på 1,5 mill. kroner for å styrke bedriftens likviditet og egenkapital.
- Økning av det årlige tilskuddet med 100 prosent fra 2026, som årlig indeksreguleres.

Søknaden er en oppfølging av søknaden som ble behandlet av Fylkesutvalget 18.03.2025 i sak 21/25. Bredalsholmen hadde da kritisk lav kapital og søkte Agder fylkeskommunen om et engangstilskudd på 3,5 mill. kroner for å styrke bedriftens likviditet og egenkapital, samt en dobling av det årlige fylkeskommunale tilskuddet fra 2026. Fylkesutvalget bevilget en kapitaltilførsel på 2 millioner kroner. Det ble også vedtatt at behov for ytterligere kapitaltilførsel og en økning av driftstilskuddet vurderes på et senere tidspunkt i egen sak.

I perioden som har fulgt etter forrige tildeling, har Bredalsholmen arbeidet med å reorganisere og omstrukturere driften slik at den nå er blitt sterkere. Det meldes at til tross for dette arbeidet, er det fortsatt behov for å styrke egenkapitalen, samt øke det faste driftstilskuddet. Dette samsvarer med behovet som ble meldt inn ved behandling av søknaden 18.03.2025.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at det bevilges 1,5 mill. kroner for å styrke kapitalsituasjonen, som fortsatt er svak.

En økning av driftstilskudd er vurdert, men på grunn av stramme økonomiske prioriteringer i arbeidet med handlings- og økonomiplan for 2026, er det ikke rom for å prioritere dette.

Det vises også til evalueringen som er gjort av de tre nasjonale fartøyvernssentra (gjennomført av Agenda Kaupang på oppdrag fra Riksantikvaren) som peker på behovet for en mer forutsigbar økonomiforvaltning.

Saksopplysninger

Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter er en stiftelse opprettet av Kristiansand kommune, Vest-Agder fylkeskommune og Stiftelsen Fullriggeren Sørlandet den 28. februar 1990. Bedriften har i dag 30 ansatte. Stiftelsens formål er:

- Å bevare tørrdokken med bygninger og tekniske innretninger som et teknisk industrielt kulturminne for ettertiden.
- Å drive anlegget som et veteranskipsverft som kan benyttes av veteranskip og bevaringsverdige fartøyer.
- Å være et senter for verfts- og skipsbyggingstradisjoner, gammelt håndverk og gjenstander som kan være av interesse i denne sammenheng.

BDF har siden 1996 hatt status som ett av tre nasjonale fartøyvernssentra for verneverdige fartøy bygget i stål. Sentrene ble opprettet for å være statens garantist for sikring og videreføring av maritime håndverk knyttet til landets flytende kulturminner i et langsiktig perspektiv, uavhengig av konjunktursvingninger. Innsatsen til Bredalsholmen og de andre norske fartøyvernssentra ble nylig anerkjent internasjonalt med Europa Nostra-prisen.

BDF er i dag Norges eneste skipsverft for vernede og fredede fartøy i stål. De har en spesialkompetanse som er viktig for en stor del av verneflåten, deriblant fullriggerne. BDF hadde Skoleskipet Sørlandet i dokka i 2023 og 2024 og Christian Radich vil være i dokk fra april-oktober 2026.

Bredalsholmen er videre en kunnskapsinstitusjoner innen maritime håndverk. De er derfor en samarbeidspartner for lokale og regionale aktører innen de maritime næringene på Agder, og de bidrar med opplæring og kompetanseheving for ungdom gjennom lærlingeordningen og DKS. De siste årene har de også arbeidet med å være tilgjengelig for allmennheten, gjennom omvisninger, arrangementer og bevertning i den gamle messa.

Fra 2015 har BDF også vært med i det nasjonale bevaringsprogrammet for teknisk industrielle kulturminner. Bevaringsprogrammet er under utvikling, og de økonomiske rammevilkårene for sikker drift av de teknisk-industrielle kulturminnene foreløpig er uavklart. I forslaget til statsbudsjett for 2026 legges det opp til at programmet videreføres for neste år, med samme tilskuddsbeløp som for 2025.

Økonomisk situasjon

BDF har de siste årene gått med underskudd, og resultatet for 2024 viser et underskudd på 2 025 625 kroner. I etterkant av pandemien har økte materialkostnader, høyt sykefravær og en presset økonomi gjort driften utfordrende. Videre har satsingen på kulturturisme og formidling medført kostbare investeringer i Gamlemessa og på anlegget. I tillegg har Bredalsholmen opplevd å miste nøkkelpersonell og det har ført til at det har tatt lang tid å få tilstrekkelig oversikt og kontroll over den økonomiske situasjonen.

Samtidig med at ny daglig leder ble ansatt ved BDF høsten 2024, ble det satt i gang et omfattende arbeid for å løse de økonomiske utfordringene. Det er gjort følgende hovedgrep for å få dette til:

Organisatoriske endringer:

- Omorganisering av virksomheten i tråd med en tydeligere prioritering av kjerneoppgaver, samt reduserte lønnskostnader gjennom nedbemanning.
- Bedre økonomistyring gjennom en tydeliggjøring av rutiner for rapportering, implementering av nytt regnskapssystem, bistand fra ny og sterk ekstern økonomifunksjon og tettere samarbeid med revisor. Identifisering og avslutning av ulønnsomme prosjekter.
- Tydeligere prioritering av oppdrag og økt bevissthet rundt inntjening, kostnadskontroll, mindre risiko og økt lønnsomhet i prosjekter.
- Utarbeidelse av strategisk handlingsplan for virksomheten med tydeligere prioriteringer for en lønnsom og bærekraftig drift.

Initiativ om tilskudd fra ulike fond og samarbeidspartnere:

Parallelt med implementering av nye tiltak og ny strategisk retning har stiftelsen søkt og mottatt tilskudd fra andre bidragsytere til nødvendige vedlikeholdsoppgaver og prosjekter. Det har resultert blant annet i tilskudd fra Cultiva, Sparebankstiftelsen og Stiftelsen UNI. Dette er et viktig bidrag til å vedlikeholde anlegget og kunne sikre fortsatt bruk av det fredede teknisk industrielle kulturminnet.

Vurdering av andre driftsformer

Det er ikke vurdert andre driftsformer for stiftelsen, dette er av styret vurdert som for krevende i denne fasen.

Effekt av tiltakene:

Tallene så langt i 2025 viser at tiltakene med økonomistyring og søkelys på lønnsomhet har hatt effekt. Det er så langt et lite akkumulert overskudd. Oppdragsmengden er også god og BDF har fulle ordrebøker for 2025 og 2026. Bredalsholmen rapporterer derfor at de mener det er grunnlag for fortsatt drift. Finansiering fra fond og stiftelser har en positiv effekt når det gjelder gjennomføring av konkrete prosjekter. De bidrar imidlertid ikke til en generell finansiering av BDF.

Til tross for en positiv utvikling, viser Bredalsholmen til at likviditeten fremdeles er svak og de er sårbare for svingninger i økonomien samt uforutsette utgifter. Effektiviseringen har også ført til økt belastning på organisasjonen. Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter viser derfor til at det både er behov for å styrke egenkapitalen og en økning av de årlige driftstilskuddene.

Driftsmodell og økonomisk situasjon ved de nasjonale fartøyvernssentra

Når de tre nasjonale fartøyvernssentrene ble opprettet i 1996, ble det lagt til grunn at både stat, kommune og fylke skulle bidra til en grunnfinansiering. De tre sentrene har i dag finansiering fra en egen post på statsbudsjettet, og de statlige midlene er øremerket utførelse av konkrete oppgaver avtalt med Riksantikvaren. Den statlige støtten til fartøyvernssentrene er regulert i post 75 og indirekte gjennom post 74, kap. 1429 på Klima- og miljødepartementets budsjett. Post 75 er øremerket fagutvikling i fartøyvernet, med formål å videreføre de maritime handverkene og skape solide fagmiljø innen antikvarisk istandsetting. Tilskudd til fartøyvern post 74 blir forvaltet av fylkeskommunene og er en tilskuddsordning for istandsettelse av vernede og fredede fartøy, og tildeles eiere av fartøyene. Tilskuddene fra fylkeskommune og kommune er driftsstøtte.

Driftssituasjonen for sentrene har helt fra starten av vært utfordrende. I begynnelsen gjaldt dette i hovedsak utgifter knyttet til infrastruktur og oppbygging og istandsetting av anleggene. I senere tid har det vært en utfordring at sentrene har variabel og uforutsigbar inntjening. Kontinuerlig drift forutsetter også en kontinuitet i tildelinger knyttet til istandsetting av fartøy, noe som har vist seg krevende å få til. Samlet har dette bidratt til at modellen for fartøyvernssentra har vært under press, og alle sentrene har i perioder vært i risiko for driftsstans og oppsigelser. Permitteringer har forekommet, med påfølgende tap av opparbeidet kompetanse som konsekvens.

Klima- og miljødepartementet bestilte i 2020 en utredning om fartøyvernssentrene som var ferdig i 2021 «Utredning om tiltak for bedre og mer langsiktig fagutvikling innen fartøyvernet, Agenda Kaupang 2021». Utredningen svarte delvis ut departementets bestilling. I 2024 kom utredningen «Hvordan kan man gi større forutsigbarhet for fartøyvernssentrenes verftsdelere» som også er utarbeidet av Agenda Kaupang.

Utredningen beskriver utfordringene til fartøyvernssentrene, og det pekes på at langvarig økonomisk usikkerhet ved fartøyvernssentrene, er dårlig forenlig med sentrenes samfunnsoppdrag. Det pekes blant annet på at fartøyvernssentrene har et samfunnsoppdrag som krever kontinuitet i kompetanse.

Troms fylkeskommune har behandlet rapporten i møte 18.09.2025, sak 63/25 og fattet følgende vedtak:

2. Troms fylkeskommune mener at Klima- og miljødepartementet må intensivere arbeidet med å finne forutsigbare finansieringsmodeller for de nasjonale fartøyvernssentrene.

3. Troms fylkeskommune ber departementet bidra til tverrsektoriell samhandling for å sikre bærekraftige løsninger for fartøyvernssentrene.

4. Troms fylkeskommune anbefaler at det vurderes tilsvarende finansieringsmodell for fartøyvernsentrene som museer i det nasjonale museumsnettverket.

Vurderinger

BDF har siden høsten 2024 arbeidet for å snu en økonomisk krevende situasjon, og summen av tiltak virker til å ha en positiv effekt. Videre er det positivt at BDF har fulle ordrebøker i tiden som kommer. Likevel er likviditeten lav og BDF befinner seg i en sårbar situasjon. Det er derfor behov for å styrke økonomien for å sikre en bærekraftig drift av BDF.

Fylkeskommunedirektøren anbefaler derfor at det bevilges ytterligere 1,5 mill. kroner for å øke likviditeten og egenkapitalen ved BDF. Beløpet omdisponeres fra post for utviklingsprosjekter der det gjenstår tilsvarende beløp på årets budsjett (på grunn av prosjekter som av ulike årsaker ikke er realisert).

Fylkeskommunens faste driftstilskudd til BDF utgjør i dag 1 917 000 kroner, og Kristiansand kommune bevilger 960 000 kroner. Tatt i betraktning fylkeskommunens stramme økonomistyring og innsparingskrav, er det ikke rom for å øke den faste driftsstøtten.

Den økonomiske situasjonen er krevende også ved de to andre fartøyvernsentra. Det er flere interessante funn i rapporten fra Agenda Kaupang, og den politiske saken fra Troms viser en god vei videre i arbeidet med å finne en bedre finansieringsmodell for de tre nasjonale fartøyvernsentrene. Fylkeskommunedirektøren anbefaler at Agder fylkeskommune stiller seg bak vedtaket fra Troms fylkeskommune.

Fylkeskommunedirektøren vil avslutningsvis minne om at BDF, i likhet med andre institusjoner som mottar offentlig tilskudd, må være nøkterne og realistiske i sin drift. Det er viktig at igangsatte tiltak for å sikre en bærekraftig drift av anlegget, videreføres. Dette innebærer blant annet omorganisering, effektivisering, stram bemanningsstyring, og et sterkt søkelys på inntjening, kostnadskontroll og lønnsomhet.

Regionplan Agder 2030

Følgende mål vil bl.a. kunne oppnås i denne saken:

- Verdiskapingen knyttet til kystkultur, kulturarv i indre bygder og trehusbyene har økt.
- Kultur, idrett og en unik kulturarv gjør Agder til en attraktiv region, som trekker et voksende antall besøkende fra inn- og utlandet.

Regionplan Agder 2030 understreker betydningen av arbeidsplasser, inkludering og verdiskaping. BDF er en betydelig arbeidsgiver i regionen, med 30 ansatte og flere lærlingeplasser. Stiftelsen bidrar også til reiseliv, næringsutvikling og fagkompetanse som har stor betydning for Agder.

I tillegg er BDF en viktig kompetansebedrift som har viktige arbeidsplasser for Agder, og som tilrettelegger for aktiv medvirkning for lærlinger. Videre eksistens for BDF er viktig for ungdoms mulighet til å få lærlingeplass innenfor denne næringen.

Økonomiske konsekvenser

Agder fylkeskommune bevilger et nytt engangstilskudd pålydende 1,5 millioner kroner for 2025 til Stiftelsen Bredalsholmen dokk og fartøyvernssenter med formål å styrke bedriftens likviditet og egenkapital.

Behov for økning av driftstilskuddet har vært vurdert, men er ikke prioritert for 2026.

Bevilgning til ekstraordinært tilskudd belastes med 1 500 000 kroner fra ansvar 500200, prosjekt 50020103.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren anbefaler at saken vedtas som foreslått.

Kristiansand, 20.10.2025

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør